

Таким чином, робота в техніці сторітеллінг – процес творчий як для вчителя, так і для учня. Для уроків мовно-літературного циклу подібна методика ще не розроблена, тому необхідно імпровізувати. Хоча вчителі часто використовують дану техніку, навіть не знаючи про це, придумуючи різні історії для того, щоб учні запам'ятали правило. У результаті з'являється нова історія. Перспективним вважаємо розробку циклу уроків з використанням сторітеллінг технології з метою формування в учнів початкової школи комунікативних здібностей.

Література

1. **Эрдниева Э. В.** Storytelling как средство формирования коммуникативной компетенции бакалавров гуманитарного профиля. Научные исследования: от теории к практике: мат-лы III Междунар. науч.- практ. конф. / редкол.: О. Н. Широков [и др.]. Чебоксары: Интерактив плюс, 2015. С. 298–300. 2. **Сторітеллінг** як один з ефективних методів викладання [URL: https://kumlk.kpi.ua/node/1410](https://kumlk.kpi.ua/node/1410). 3. **Сторітеллінг** як метод навчання. [URL:http://creativeschool.com.ua/storytelling/](http://creativeschool.com.ua/storytelling/). 4.**Storytelling** на вебінарі або як достукатися до сердець слухачів. [URL:https://etutorium.com.ua/blog/storytellingnavebinare](https://etutorium.com.ua/blog/storytellingnavebinare).

Голуб Ніна Борисівна,

доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки, м. Київ, olnazir_777@ukr.net

НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ПЕРЕГЛЯД ПРІОРИТЕТІВ

На етапі розроблення навчальних і модульних програм авторам (науковцям і вчителям) дуже важливо визначитися з

пріоритетами, сформувати внутрішню потребу й готовність до оновлення змістового, процесуального (методичного) й результативного компонентів. Джон Меннард Кейнс справедливо зазначав, що нерідко проблема полягає не в нових ідеях, а в тому, щоб не застрягнути в старих.

Загальновідомо, що лінгводидактику як галузь педагогічної науки живлять дослідження багатьох суміжних наук (лінгвістики, соціо- й психолінгвістики, психології, педагогіки, дидактики, філософії тощо). На жаль, сучасні методики не встигають охопити багато цінного, актуального для оновлення шкільної мовної освіти.

Попри попередні розвантаження й оновлення, шкільні програми досі орієнтовані на синхронний аналіз мовних явищ, «дослідження мови як системи, з притаманними їй інваріантними елементами (фонемами, морфемами, лексемами, грамемами, реченнями), що в мовленні співвіднесені з регламентованими конкретними реалізаціями, відношеннями між елементами, упорядкованими в ієрархію мовних рівнів» [5, с. 704-705]. Мова у шкільних підручниках – це систематизовані явища різних мовних рівнів. Свідченням успішності досягнень з української мови досі є механічне відтворення правил, тоді як лінгвістика вже відійшла від «об'єктивізованого, деперсоналізованого, предметного представлення мови», зосередивши зусилля на особистісному, діяльному розумінні її [6, с. 100].

У результаті учні (згідно з опитуваннями, які проводили співробітники відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України) не бачать реальних перспектив застосування знань з української мови, а в їхніх відповідях зі значним відривом переважає один варіант – «скласти ЗНО».

У полі зору лінгвістики ХХ – початку ХХІ ст. перебуває «динамічність мови як об'єкта дослідження та антропоцентричне сприйняття й вивчення її [1, с. 31]. Сучасні лінгвісти вважають застарілими уявлення про те, що «мова –

це замкнута в собі, протиставлена мовленню, самодостатня система законів і елементарних знаків, яка самоналаштовується і самоорганізовується, а редукаціоністський підхід, який передбачав вивчати мову в самій собі й для себе, не сприяє розумінню дійсної сутності мови...» [6, с. 100].

Навіть добре засвоївши всі механізми складної мовної системи, випускники не навчилися її засобами визначати свої наміри (а «кілька хвилин на визначення намірів можуть кардинально змінити день»), здійснювати планування («щоденні плани співвідносяться з поведінковими цілями, щоб стимулювати ваші наміри») [2], розв'язувати численні проблеми, з якими вони стикаються в житті.

Одне з ключових гасел модернізації освіти в Україні закликає теоретиків і практиків розглядати кожен шкільний предмет як засіб розвитку дитини, її розумової й емоційної сфери. Лінгвісти (Баллі Ш., Гак В., Данеш Ф., М'ягкова О., Шаховський В. та ін.) вважають емоції найважливішими компонентами розуму, мислення й мовної свідомості сучасної людини, досліджують сферу емоцій «як найбільш людський фактор у мові», адже «емоція є ядром мовної особистості [8, с. 48]. Зокрема, В. Шаховський наполягає, що емоції людини в мові – це не лише лінгвістична проблема, «це й дидактична проблема, яка потребує перегляду традиційних методів навчання рідної і нерідної мов й переходу до нових напрямів у методиці (комунікативного, соціосеміотичного, когнітивного). Будь-яка емоційна комунікативна ситуація, на думку вченого, характеризується специфічною комунікативно-цільовою семантикою використуваних мовних знаків. Відповідно важливим дидактичним завданням автор вважає ретельний добір емотивного фонду мови з проєкцією його на мовленнєві акти [8, с. 49].

Важливим кроком до оновлення шкільної програми «Українська мова» (10-11 кл.) вважаємо введення мовленнєвих жанрів у розділ «Практична риторика». Поняття

«мова», «мовлення» називають найважливішими поняттями лінгвістики упродовж першої половини ХХ ст. Однак у ХХІ ст. «тенденції гуманітарної думки» засвідчили, що їх недостатньо для розуміння сутності мови, у результаті перелік доповнено терміном «комунікація», одиницями й категоріями якого є *дискурс, мовленнєвий жанр і мовленнєвий акт* [1, с. 30-31].

Значення мовленнєвих жанрів пояснюють багатьма перевагами їх. Одна з яких – увага до структури МЖ сприяє формуванню звички планувати комунікацію з проєкцією на позитивний результат. Розуміння таких аспектів МЖ, як комунікативна мета, концепція автора, концепція адресата, подійний зміст, чинник комунікативного майбутнього/минулого, параметр мовного втілення, комунікативний смисл, тональність, специфіка каналів комунікації [4, с. 30-31] важливе для формування в учнів рис гарного й бажаного співрозмовника.

Багаторічне спонтанне засвоєння норм і правил комунікації призвело до ігнорування їх на практиці. Ці правила не стали ключем до розв'язання проблем, що турбують учнів. Мовленнєва змістова лінія має орієнтувати на навчання стратегічної мовленнєвої поведінки, що «передбачає перехід від конкретних ситуацій до моделей», охоплює «широкий спектр однотипних ситуацій зі змінними параметрами» [3, с. 237]. На переконання О. Іссерс, уваги потребують уміння розрізняти важливі й другорядні цілі мовленнєвого спілкування, усвідомлювати альтернативи мовленнєвих дій, уміти вибирати оптимальні варіанти, здійснювати прогнозування і моніторинг комунікативного акту [3, с. 237-242].

Чи не найбільш актуальною є проблема впливу мови на духовний розвиток і душу дитини, бо «не умовних звуків тільки вчиться дитина, вивчаючи рідну мову, а п'є духовне життя з рідних перс рідного слова. Воно пояснює їй природу, як не міг би пояснити жоден природознавець, воно знайомить

її з характером людей, що її оточують, з суспільством, серед якого вона живе, з його історією та його прагненнями, як не міг би ознайомити жоден історик; воно вводить її в народні вірування, в народну поезію, як не міг би ввести жоден естетик; воно, нарешті, дає такі логічні поняття й філософські погляди, яких не міг би дати жоден філософ»[7,с. 270].

Сучасну школу орієнтують на знання й уміння, за допомогою яких можна успішно розв'язувати різні життєві й професійні проблеми. Висловлені міркування певною мірою дискусійні, як і все нове, однак маємо сподівання, що вони стануть поштовхом до нових досліджень.

Література:

1. Бацевич Ф. Духовна синергетика рідної мови: Лінгвофілософські нариси: монографія. К.: Академія, 2009. 192 с. **2. Вебб К.** Живи на всі сто / пер. з англ. В. Глінка. – К.: Наш формат, 2017. 393 с. **3. Иссерс О.С.** Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. Изд. 5-е. М.: Изд-во ЛКИ, 2008. 288 с. **4. Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації:** монографія / авт. кол.: Р. Помірко, Ф. Бацевич, А. Паславська та ін. Львів: ПАІС, 2010. 280 с. **5. Селіванова О.О.** Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с. **6. Сусов И.П.** Космические мотивы в науке о языке и в философии языка // Тверской лингвистический меридиан. Тверь: ТГУ, 1998. Вып. 1. С. 99-111. **7. Ушинський К.Д.** Твори: в 6 т. – Т. 6. К.: Радянський письменник, 1954. 559 с. **8. Шаховский В.И.** Лингвистическая теория эмоций: Монография. М.: Гнозис, 2008. 416 с.